

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ-ДИЗАЙНЕРІВ

**М. О. Пічкур, канд. пед. наук, доцент
(Черкаський національний університет
Імені Богдана Хмельницького)**

Протягом останніх десятиліть однією з найважливіших галузей світової системи освіти є дизайн-освіта. Вплив дизайну на всі сфери життя суспільства постійно зростає, бо виникають нові умови й форми взаємодії загальної й проектною культур. Тому розвиток дизайн-освіти зумовлюється актуальністю завдань перегляду традиційних підходів до підготовки спеціалістів такого фаху.

Спеціальність “дизайнер” – це галузь суспільно-корисної праці, якою передбачено інтеграцію різних видів професійної підготовки: технічної, архітектурної, художньої, екологічної, соціальної, підприємницької та ін.. У зв’язку із цим метою професійної підготовки майбутніх дизайнерів є формування їхньої професійної культури, необхідність розробки теоретичних і методичних аспектів формування якої детермінується суперечностями між:

- системою професійної підготовки, що склалася, і реальними потребами суспільства в підготовці фахівців, які володіють високим рівнем професійної культури;
- потребою педагогічної практики в теоретичних і методичних розробках із формування професійної культури фахівців-дизайнерів і недостатньою дидактичною забезпеченістю реального процесу підготовки у вищих навчальних закладах.

На сьогоднішній день культура виступає одним із фундаментальних понять соціально-гуманітарного пізнання й нараховує декілька сотень визначень, серед яких особливо чітко виокремлюються такі: культура як сукупність матеріальних і духовних цінностей, яка виражає певний рівень історичного розвитку даного суспільства й людини; культура як сфера духовної життєдіяльності суспільства, що включає систему освіти, виховання, духовної творчості; культура як рівень

оволодіння людиною тією чи тією галуззю знань або діяльністю; культура як форма соціальної поведінки людини, обумовлена рівнем її виховання і освіти; культура як спосіб конструктивної діяльності людини в світі і спосіб самоперетворення [1, с. 12–13].

З позицій *культурологічного* підходу професійна культура виступає як універсальна характеристика фахівця. Її формування розглядається як системоутворювальний чинник становлення майбутнього професіонала. Дослідження проблеми формування професійної культури здійснюється в контексті загальнофілософських і культурологічних традицій, що містять дві взаємозв'язані тенденції інтеграції й диференціації. З одного боку, культура є цілісним, системним й інтегрованим утворенням, а, з іншого боку, вона диференціюється на окремі складові й напрями [1–3].

Формування професійної культури набуває особливого значення в цілісній системі професійної підготовки майбутніх фахівців-дизайнерів, бо, виконуючи функції регулювання, збереження й розвитку професії “дизайнер”, воно відбувається в таких взаємопов'язаних освітніх процесах: *проектно-виробничому* (відображає специфіку професійної діяльності фахівця-дизайнера), *соціокультурному* (у пізнавальній, конструктивній, ціннісно-орієнтаційній і комунікативній видах діяльності), *навчально-освітньому* (відображає спрямованість професійного розвитку, самоосвіти й самовизначення майбутніх фахівців-дизайнерів).

Структура професійної культури майбутнього фахівця-дизайнера складається з аксіологічного, діяльнісного й особистісного компонентів.

Аксіологічний компонент є єдністю сукупності професійних цінностей і ставлення майбутнього дизайнера до професійної діяльності. Сукупність професійних цінностей включає потреби, прагнення, орієнтацію й переконаність у необхідності формування професійної культури.

Діяльнісний компонент є системою взаємопов'язаних дій, операцій, прийомів, використовуваних дизайнером із метою реалізації професійних функцій. Він передбачає здатність і готовність майбутнього фахівця здійснювати цілепокладання,

планування, організацію, контроль, корекцію діяльності, прогнозування результатів власної професійної діяльності.

Особистісний компонент включає сукупність особистісних і професійних якостей фахівця-дизайнера, які сприяють якісному виконанню функцій професійної діяльності.

Для того, щоб забезпечити формування кожного з наведених компонентів професійної культури майбутнього дизайнера у вищому навчальному закладі потрібно створити такі педагогічні умови:

- сприяння розвитку потребнісно-мотиваційної сфери особистості кожного студента;
- розробка структурного змісту формування професійної культури на основі взаємозв'язку, економічних, технічних, гуманітарних і художніх дисциплін;
- організація освітнього процесу на основі продуктивної творчої діяльності, співпраці в проектній діяльності студентів і викладачів;
- ініціації рефлексії особистісно-професійного розвитку майбутніх дизайнерів;
- розробка навчально-методичного забезпечення;
- розробка й упровадження педагогічних технологій, спрямованих на досягнення мети формування професійної культури майбутніх дизайнерів;
- педагогічний контроль і корекція процесу формування професійної культури майбутніх дизайнерів;
- комплексне діагностування й оцінка ефективності формування професійної культури майбутніх дизайнерів.

Література:

1. Каган М. С. Понятие “культура” в системе философских категорий. Метод. проблемы науки и культуры / М. С. Каган // Культура и пути её познания : межвуз. сб. научн. трудов. – Куйбышев, 1979. – Ч. 4. – С. 12–24.
2. Крылова Н. Б. Формирование культуры будущего специалиста : Метод. пособие / Н. Б. Крылова. – М. : Высш. шк., 1990. – 142 с.

3. Пічкур М. О. Системний підхід до сутності феномена культури / М. О. Пічкур // Навчально-виховний процес у середній та вищій школі : проблеми, пошуки, перспективи : Зб. наук. праць. – Умань, 1997. – Вип. 3. – С. 233–237.